

Oponentský posudok

v inauguračnom konaní doc. PhDr. Borisa Michalíka, PhD.,

– v odbore kulturológia

Oponent:

prof. PaedDr. Miroslav Kmeť, PhD.,

Filozofická fakulta UMB v Banskej Bystrici

Doc. PhDr. Boris Michalík, PhD., patrí medzi uznávaných odborníkov v odbore kulturológie (resp. aj príbuzných disciplín), okrem iného predovšetkým v oblasti výskumu minorít dolnozemských Slovákov žijúcich na území dnešného Maďarska, Rumunska, Srbska a Chorvátska. Záujem o tento výskumný segment či bazálnu smerovú profiláciu preukázal tak v dizertačnej práci (*Kontexty asimilácie etnických minorít*), ako i v habilitačnej práci s názvom *K procesom akulturácie na Dolnej zemi*. Uvedená tematika sa objavuje tiež v zozname bakalárskych, magisterských a doktorandských prác, ktoré doc. Boris Michalík viedol.

V tejto oblasti priniesol do vedeckého výskumu nové poznatky a jeho vedecké práce publikované z tejto oblasti výskumu sú uznávané a akceptované vo vedeckej komunite aj v zainteresovanej komunite dolnozemských Slovákov. K tomu sa viažu aj jeho najdôležitejšie publikované monografie, ktoré sú vydávané vo vydavateľstvách zahraničných Slovákov. Práve v tejto komunite a v oblasti odborníkov na uvedenú problematiku získali najvýznamnejší ohlas a autor aj patričnú autoritu. Aj v domácej odbornej komunite je doc. Boris Michalík zaraďovaný medzi renomovaných odborníkov na rôznu problematiku kulturológie, hlavne však v prostredí zahraničných Slovákov.

Svedčí o tom napríklad členstvo v Odbornej komisii pre oblasť kultúry na prípravu Koncepcie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na Úrade pre Slovákov žijúcich v zahraničí, v Centre pre výskum dejín a kultúry dolnozemských Slovákov na Filozofickej fakulte UMB, príspevky na konferenciách, rad pozvaných prednášok na vedecké podujatia doma a v zahraničí, ale aj rad popularizačných prednášok, expertízna činnosť, spoluautorstvo, organizovanie a moderovanie výstav a vernisáží umelcov z Vojvodiny, fotografických výstav v Slovenskom národnom múzeu – Etnografickom múzeu v Martine, účasť v programoch o kultúre Slovákov v zahraničí vo verejnoprávnych a súkromných médiách doma a v zahraničí a pod. Počas svojho doterajšieho profesijného

života doc. Boris Michalík získal viacero ocenení – vyberám Cenu Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku za prínos v oblasti zachovania minoritnej kultúry (2017), opakovane Cenu dekana UKF v Nitre za medzinárodne akceptovanú publikačnú činnosť (2018, 2019).

Jeho profesionálne zameranie sa odráža aj v projektovej činnosti. Za významnú považujem jeho účasť a pôsobenie v projekte APVV s názvom Kultúrny potenciál dolnozemsých Slovákov (2016 – 2020), kde bol zástupcom zodpovedného riešiteľa. Bol riešiteľom viacerých vedeckých projektov, kde vo viacerých prípadoch pôsobil ako vedúci projektov (pokiaľ ide o témy súvisiace s kultúrou dolnozemsých Slovákov), ale aj v iných oblastiach výskumu. Okrem APVV išlo o projekty VEGA a KEGA.

Osobitne je potrebné oceniť pedagogické pôsobenie doc. B. Michalíka. Výsledkom sú aj texty z kategórie vysokoškolské učebnice, skriptá a učebné texty, ktoré počas svojho pôsobenia na Filozofickej fakulte UKF pripravil, resp. na ktorých autorsky participoval. Jeho vplyv a výsledky pôsobenia je možné vidieť aj na úspešných absolventoch doktorandského štúdia (zo šiestich 5 úspešne ukončených) a počte diplomových a bakalárskych prác študentov, ktorí pod jeho vedením pripravili svoje záverečné práce. Práve prepojenie skúsenosti z rôznych typov štúdia mu umožňujú byť akceptovaným školiteľom aj oponentom prác na rôznych stupňoch vzdelávania. Z hľadiska pedagogického procesu doc. B. Michalík zabezpečuje na svojej katedre a na Katedre kulturológie FF UKF ťažiskové predmety ako Základy cestovného ruchu, Základy manažmentu, Manažment cestovného ruchu, Metodológia kulturológie. Popri tom zaviedol aj nové predmety, v ktorých dokáže prenášať do praxe výsledky svojich vedeckých výskumov (nielen o dolnozemsých Slovákoch): na bakalárskom stupni predmet Sprievodcovská činnosť v kultúre a turizme, na magisterskom stupni Výskum kultúrneho a prírodného potenciálu a Kultúra Slovákov v zahraničí, na doktorandskom stupni Teoretické reflexie kultúry a jej subsystémov. V rámci procesu komplexnej akreditácie sa podieľal na inovácii študijného programu riadenie kultúry a turizmu vo všetkých jeho formách.

Po preštudovaní inauguračného spisu doc. B. Michalíka, oboznámení sa s jeho zoznamom publikačnej činnosti a ohlasov, ako aj na základe znalosti jeho prác, vystúpení a diskusií na vedeckých podujatiach si dovoľujem konštatovať nasledovné. Nielenže na vynikajúcej úrovni spracoval témy kulturologického výskumu (mne najbližšie sú tie, ktoré sa týkajú dolnozemskeho prostredia) vrátane teoretickej problematiky odboru, ale na základe svedomitého terénneho výskumu získal pozoruhodné informácie prospešné tiež historickému výskumu daných komunit a navyše priniesol inovačné metodologické postupy. Ako historik napr. veľmi oceňujem Michalíkov záujem o spolkovú činnosť dolnozemsých Slovákov,

cirkevný život, kontakty krajanov so zahraničím a materským národom, čo predstavuje efektívny zdroj pri výskume tzv. súčasných dejín, celkovo i v rámci dejín každodennosti či kultúrnych dejín vo všeobecnosti (v publikáciách od kolektívu autorov *Vojlovica. Kultúrne tradície Slovákov v Banáte, Pivnica. Kultúrne tradície Slovákov v Báčke, Kultúrny potenciál Slovákov v Banáte* a ďalších). Autorsky sa spolupodieľal na viacerých monografiách obcí dolnozemsých Slovákov v niekoľkých historických regiónoch (Bihor, Banát, Bážka, Srieň, Slavónia, aradsko-nadlacká oblasť, békešský región a iné lokality v Maďarsku) a venoval sa tiež už spomenutým teoretickým problémom odboru napr. v štúdiách *Klasifikácia a evalvácia kultúrneho dedičstva ako predpoklad jeho využitia: Mapovanie a využiteľnosť kultúrnych hodnôt a aktivít, Aktuálne problémy kulturologického výskumu dolnozemsých Slovákov, Mapovanie a hodnotenie kultúrneho potenciálu dolnozemsých Slovákov, Výskum kultúry dolnozemsých Slovákov ako metodologický problém* atď.

Osobitne ma oslovila Michalíkova monografia *Akulturačné procesy v prostredí dolnozemsých Slovákov* (2015) – keďže reflektuje a analyzuje široký repertoár akulturačných faktorov, modelov akulturácie, resp. nových kontextov etnokultúrnej problematiky na Dolnej zemi (prirodzene, rešpektujúc lokálnu variabilitu v závislosti od rôznych vplyvov) – a to s interdisciplinárnym dosahom, ktorý môže využiť aj historik skúmajúci procesy identity v menšinovom prostredí. Okrem iného vyzdvihnem precízne formulovanie kľúčových termínov. Zvlášť ma zaujala tenzia významu lingvistami zavedeného pojmu jazykový ostrov oproti kultúrny ostrov, pričom Michalík upozornil, že ústup minoritného jazyka pod tlakom majority ešte neznamená, že miznú všetky ostatné etnokultúrne charakteristiky vrátane vedomia historického pôvodu a etnického sebauvedomenia (v stati *Aktuálne problémy kulturologického výskumu dolnozemsých Slovákov*, 2015). Garant habilitačného a inauguračného konania na Filozofickej fakulte UKF prof. PhDr. Jaroslav Čukan, CSc., zhrnul najvýznamnejšie vedecko-výskumné výsledky doc. B. Michalíka v troch bodoch: 1. výskum akulturačných faktorov a ich klasifikácia, 2. výskum spolkovej činnosti a kontaktov so zahraničím, 3. metodika mapovania a hodnotenia kultúrneho potenciálu, čo korešponduje aj s mojimi zisteniami. Dodávam, že Michalíkove výstupy sa vyznačujú kultivovanosťou jazyka, dobrou čitateľnosťou, a to pri zachovaní vysokej odbornej úrovne vedeckého textu vrátane zodpovedajúcej terminológie. V budúcnosti by som mu však odporúčal výraznejšie sa zamerať i na publikovanie v kategóriách ADM a ADN.

Na základe predložených materiálov a vedeckých publikácií konštatujem, že doc. Boris Michalík patrí medzi významných slovenských kulturoológov, ktorý v oblasti svojho výskumu

dolnozemsých Slovákov dosahuje pozoruhodné výsledky. Jeho práce majú dostatočnú kvalitu aj primeraný ohlas vo vedeckej komunite. Aktivity doc. B. Michalíka vo všetkých sledovaných oblastiach vysoko presahujú požadované parametre. Osobitne je potrebné oceniť jeho činnosť v oblasti pedagogického pôsobenia, jednak na úrovni vlastnej fakulty, ale aj v súvislosti s kultúrnym životom Slovákov v dolnozemsých komunitách.

Na základe už uvedeného odporúčam, aby Vedecká rada Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre schválila žiadosť udeliť doc. PhDr. Borisovi Michalíkovi, PhD., titul profesor v odbore habilitačného a inauguračného konania kulturológia.

Banská Bystrica 29.07.2021

prof. PaedDr. Miroslav Kmeť, PhD.